

TORRALBA, FRANCESC (2001)
*CENT VALORS PER VIURE. LA PERSONA I LA
SEVA ACCIÓ EN EL MÓN.*
Lleida: Pagès editors.

No és la primera vegada que Francesc Torralba aborda el tema dels valors en la seva producció bibliogràfica, que ja es pot qualificar d'extensa si tenim en compte la joventut de l'autor. El títol del llibre és, per ell mateix, prou suggeridor, *Cent valors per viure*. La descripció i breu anàlisi d'un centenar de valors permet qualificar l'obra de petita enciclopèdia sobre els valors. I el subtítol, *La persona i la seva acció en el món*, revela que l'autor no es limita a fer-ne un estudi teòric, sinó que ens remet al seu abast pràctic, ja que els valors són "per viure," com diu el mateix títol.

En efecte, Torralba té prou expertesa en el camp de l'axiologia com per haver volgut mostrar ja en el mateix títol que el sentit dels valors es troba, justament, en el fet que ajuden les persones a portar una vida més plena, més digna, més humana. Valors i experiència van sempre de costat. Totes les persones viuen d'acord amb uns valors o altres, ja siguin aquests implícits o explícits, imposats o escollits. El mèrit d'aquesta obra, com d'altres bons estudis sobre valors, és que inviten el lector a reflexionar sobre com vivim i perquè prioritzem unes coses sobre les altres. A més, els valors condicionen la relació de cadascú amb les persones que l'envolten, ja que de poc serviria tenir una perfecta escala de valors si això no repercutís en la millora de la relació amb els altres.

L'obra conté deu blocs temàtics, corresponents a diferents àmbits de la vida humana, i s'analitzen -en cadascun d'ells- deu valors que s'hi relacionen directament. L'estructura del llibre, com si d'un diccionari es tractés, permet la lectura no successiva dels capítols i dels valors que conté, atès que cadascun té entitat pròpia.

Els deu grans àmbits són denominats d'aquesta manera: Els altres.- La interioritat.- La natura.- La vida quotidiana.- L'art.- Les situacions límit.- L'oci.- El treball.- L'educació.- El futur.

Pel que fa a les possibles relacions o similituds entre els diferents valors, Torralba, amb afinada destresa pedagògica, fa referència a aquestes relacions citant en cursiva el valor al·ludit i posant entre parèntesi el número que ocupa a l'índex del llibre. Per exemple, quan es refereix al gran valor de la justícia, diu "Els valors de

la justícia i de la llibertat (86) es realitzen mitjançant l'exercici de la igualtat (84) i de la participació”.

Els altres.- És evident que la identitat de cadascú es construeix d'una manera dialògica, a partir de la relació amb els altres. L'obra comença, doncs, amb l'anàlisi de valors susceptibles de facilitar i millorar la relació amb les altres persones: *l'alteritat, l'amistat, la civilitat, l'hospitalitat, la confiança, el diàleg, la fraternitat, l'honor, el perdó i la fidelitat*. Destaquem l'apartat de l'amistat (2), que, com diu l'autor, és un valor antic i sempre nou que ens remet a molts d'altres, com la benvolença (21), la generositat (38), la disponibilitat (80), la simpatia (34), la fidelitat (10), el respecte (33) i també la llibertat (86).

La interioritat.- A continuació es descriuen deu valors que poden ajudar la persona a mantenir una relació de més qualitat amb ella mateixa, valors que tenen a veure amb la interioritat de cadascú: *l'acceptació, la coherència* o fidelitat al propi credo, el compromís d'implicar-se en el món, la meditació o reflexió amb un mateix, la corporeïtat, o valor de la presència, *l'elegància* com a valor interior i ètic, *la flexibilitat, el desinterès, l'alegria*, vista com un treball d'acceptar-se, i el consell, entès com el fet d'interioritzar la veu de l'altre. En parlar de *l'elegància*, Torralba recorda que la paraula ha estat segrestada pel món de l'estètica, però que de fet l'elegància és també un valor ètic que consisteix a donar prioritat als altres.

El tercer bloc analitza valors que poden afavorir una relació més harmònica i equilibrada entre l'home i la natura, i conscienciar l'home de la seva responsabilitat (83) envers el medi natural. La *benvolença* referida a la natura és un valor influït per Orient que ens porta a estimar íntegrament tots els éssers del planeta. *L'ecodúlia* ens faculta per mantenir una relació apropiada amb la natura, si tenim cura de l'ús que fem de les tecnologies. *El silenci* receptiu, que ens permet accedir al propi univers personal com a mètode per contemplar la natura i gaudir més plenament de les seves belleses. Fent esment a l'ètica de Confuci, ens remarca el valor de *l'estudi* com a mètode per descobrir la bellesa i la bondat de la natura. Viure harmònicament amb el món exigeix *austeritat*, que per esdevenir valor ha d'anar precedida de la suficiència, ja que el qui res no té, viu en la misèria i no pot ni imaginar-se què significa ser auster. Heretada d'Orient, la *inacció*, o el fet de no actuar, pot esdevenir un valor en la nostra relació amb la natura, ja que afavoreix la contemplació, la meditació i posa un contrapunt al valor de l'acció, tan magnificat al món occidental. La *gratitud*, valor que porta l'home a sentir-se agraït pel do de la natura, es relaciona amb altres, com la llibertat (86), la humilitat (52), la justícia (99) i la benvolença (21). Completen el decàleg de valors d'aquest capítol dedicat a la natura la *solidaritat còsmica, la senzillesa* davant de les esferes celestials i *la sostenibilitat*, que permeti un creixement mesurat

La vida quotidiana i els valors que ens ajuden a afrontar-la amb més plenitud i harmonia és el tema del quart bloc. La *cortesia*, o valor de la bona educació, sovint absent en la nostra societat, es reivindica com un valor que cal recuperar, perquè, entre altres coses, és un gest de reconeixement cap a la dignitat de les persones. Seguidament s'analitza la *mansuetud*, que va lligada amb altres valors com la pau (98), la serenitat (48), la paciència (54), la flexibilitat (17), el respecte (33), la benivolència (21) i la prudència (75). Completen el capítol de valors que afavoreixen la quotidianitat, el respecte de deixar viure els altres, la *simpatia*, el *tacte*, la *cordialitat*, la *discreció*, la *generositat*, la *sensibilitat* -que ens facultat a parlar oportunament-, i la sobrietat, per la qual hom no aparenta més del que és.

Entre els deu valors que Torralba analitza en el cinquè bloc dedicat al món de l'**art**, fem esment de la *contemplació*, que ens conduirà a mirar d'una altra manera, ja que comporta admiració i sorpresa, la *bellesa* com a harmonia i unitat del tot, la *concentració* i l'*entusiasme* envers una obra d' art, i la *jovialitat* o capacitat per gaudir de les coses bones.

No podia faltar un capítol dedicat a **les situacions límit**, enmig de les quals l'home se sent especialment vulnerable i desprotegit. En els moments de sofriment i tristor, més que mai, l'home necessita uns valors per afrontar les seves penalitats. Torralba analitza la *fortalesa* d'ànim, la *humilitat*, que ens fa reconèixer la pròpia feblesa, el *sentit del misteri*, quan la raó reconeix els seus límits, la *paciència* per aprendre a viure en el límit, l'*escolta*, per aprendre de l'altre. La *resiliència* permet superar les dificultats per grans que siguin; l'autèntica *compassió* cap als desvalguts i vulnerables, la *temprança* que permet practicar l'autodomini, la *veracitat* d'afrontar-se als propis límits i la *tenacitat*, que ens manté constants i fermes de voluntat en el temps, i que necessita el suport de la confiança (5).

L'oci i el treball són dos capítols correlatius on es posa de manifest que tant en un àmbit com en l'altre es poden interioritzar una sèrie de valors que preparen ambdós espais de la vida humana per ser viscuts d'una manera més plena i més digna. En el món del lleure, l'*espontaneïtat*, la *feita*, l'*humor*, el *joc*, l'*astúcia*, la *curiositat*, el *pudor*, la *tolerància*, la *sinceritat* i la *bona conversa* poden fer de l'oci un espai educatiu de primer ordre. En referir-se a la tolerància, es remarca que aquest valor pressuposa unes conviccions fermes. La persona tolerant no ho accepta tot, sinó que estableix una frontera entre el que és moralment acceptable i el que no ho és, i mostra el seu desacord a partir del diàleg. Tanmateix, quan tot es tolera, la tolerància deixa d'existir com a valor.

En el món del treball es poden conrear una sèrie de valors que contribueixen a dignificar-lo, i també a fer-lo més eficaç. És cert que la nostra societat és altament competitiva i que la lluita per la promoció personal sovint entra en conflicte

amb valors relacionats amb la generositat i la solidaritat, però també és veritat que l'àmbit laboral necessita, avui més que mai, conrear una sèrie de valors com els que l'autor exposa en el capítol VIII: *la laboriositat, l'honestedat, la imaginació, la competència, la prudència, la puntualitat, la urbanitat, el rigor, l'eficiència i la disponibilitat*.

Un capítol cabdal en el món dels valors és l'educació. Com deia Kant, únicament per l'educació es pot esdevenir home. El capítol IX analitza una sèrie de valors que tenen a veure més directament amb l'àmbit educatiu, tot i que quan parlem d'educació en sentit ampli ens adonem que qualsevol valor hi està implicat. Dit d'una altra manera, tots els valors morals són còmplices de l'educació. Torralba ha escollit aquests deu: la *memòria* o transmissió del passat, la *seriositat*, vista com la lluita contra la banalitat, la *responsabilitat*, la *igualtat*, que assegura criteris d'equitat, la *innocència*, la *llibertat*, l'*epiqueia* o lògica del matís, el respecte envers els grans, o *pietat filial*, la racionalitat, enfront de tant emotivisme i, per últim, la *longanimitat*, que l'autor defineix com la paciència (54) perllongada en el temps, que es relaciona estretament amb la fortalesa (51) i la perseverança (95)

L'últim capítol de l'obra està dedicat al futur, que es qualifica d'incert, però que, malgrat això, tots nosaltres hem d'anar construint amb coratge i esperança, i a la vegada amb moderació. Per afrontar el futur, ple de canvis, incerteses i reptes, l'autor creu essencial el conreu de valors com la *bona fe*, que no és ingenuïtat ni estupidesa, sinó que ens faculta per confiar en la persona i en la seva capacitat de lluitar per la dignitat de tots els éssers humans. La *creativitat* és un altre valor essencial per mirar el futur, al costat del *coratge*, la *crítica*, la *perseverança*, i la *fe*, ja que el futur no és tan evident. Torralba va acabar la redacció de l'obra pocs dies abans dels esdeveniments de l'11 de setembre, fets que encara donen més rellevància als valors d'aquest últim bloc. No deixa de ser significatiu que els quatre últims valors analitzats siguin la *magnanimitat*, la *pau*, la *justícia* i l'*esperança*. En referir-se a la pau, com agran assignatura pendent, l'autor la qualifica com l'ordre consegüent a la justícia (99). Torralba distingeix tres àmbits o graus de pau: el primer, la pau intrapersonal que exigeix acceptar-se un mateix tal com és, amb virtuts i defectes. En segon lloc, la pau interpersonal, en el pla de la comunitat i de les relacions humanes. Implica unes relacions justes, harmòniques i equilibrades entre les persones i els grups. En tercer lloc, la pau entre l'home i la natura comporta evitar els excessos i respectar les singularitats. La pau, diu Torralba, no es construeix sobre les diferències, sinó sobre el reconeixement d'allò que ens uneix. Tant de bo que les generacions futures s'esforcin per trobar aquest punt d'unió entre els humans. L'*esperança*, valor que tanca l'obra, hi pot ajudar molt. El futur de la humanitat hi està en joc.

Cèlia Rosich Pla